

D.T2.3.1 - ANALISYS OF THE SITUATION IN THE FIELD OF FINANCING OF VODNIK HOMESTEAD MANAGER DIVJA MISEL

Damjan Kavaš, Nika Murovec

VERSION 1

PP04 - IER

2|2021

ENGLISH SUMMARY

Vodnik homestead, a house of reading, writing and storytelling, presents a pilot project of the Ljubljana Urban Region in the project ForHeritage (Central Europe Programme), in which the Regional Development Agency of the Ljubljana Urban Region and the Institute for Economic Research participate as Slovenian partners.

The results of past projects research (e.g. ForgetHeritage, Restaura), as well as various other experiences, point to the fact that insufficient funds for renovation and revitalization are the main obstacle to effective cultural heritage management. The financial participation of the private sector is very low, and there are virtually no innovative financial instruments in the cultural heritage sector. In accordance with the project application, we will use the Vodnik homestead as a pilot in order to focus on the financial aspect of the management of cultural heritage buildings. The present analysis of the situation in the field of financing will serve as the basis for the preparation of a feasibility analysis, in which we will analyse the feasibility of various new potential private (or public-private) financial sources. Following the results, a new financial source will be selected and implemented at a later stage of the project.

Due to the lack of separate financial statements (balance sheet, income statement) for Vodnik Homestead, it is technically difficult to analyse the existing financing of activities carried out only at Vodnik homestead. Therefore, we decided to analyse the existing financing of the manager of Vodnik homestead, which is Divja Misel. Divja Misel is a private institute in public interest in the field of culture, engaged in creation of programs which successfully promote literature and reading to various audiences. It has been selected as the manager based on the public tender of the Municipality of Ljubljana (owner of the building).

The following facts needed to be taken into account when preparing and also when interpreting the results of the analysis:

- All revenues, received by the Divja misel institute, are not related to the activities carried out at Vodnik homestead. The Divja misel institute also carries out other, non-related projects, such as the management of the office and the City of Literature programs (approx. 20% of all revenues) and the Library under the treetops (approx. 7% of all revenues).
- In line with the legislation and the purpose of the establishment, the division into profitable and non-profitable activities is more important than the division into public and private sources, when analysing the operation and financing of institutes. This is also evident from the income statement. The paying customers of the profitable activities can be public as well as private.

For the purpose of the analysis, we carried out two interviews with the pilot manager, reviewed the basic financial statements (balance sheets and income statements

for the years 2017, 2018 and 2019), the institute's yearly work reports (for the years 2019 and 2020) and other available information and documentation (contracts, public tenders, etc). Special attention was paid to private funding sources. Below, the major results of the analysis are summarised.

The balance sheets clearly reflect the fact, that Divja Misel is only the manager of the Vodnik Homestead and not the owner. In line with that, long-term assets are low, and cash presents the majority of the short-term assets.

The analysis of the income statements shows that the share of revenues, deriving from non-profitable activities, has been decreasing through the years (from 66,9% in 2017 to 60,6% in 2019), while on the other hand, the profitable activities of the institute have strengthened.

	2019	2018	2017
Revenues from non-profitable activities	XXX*	XXX*	XXX*
Revenues from profitable activities	XXX*	XXX*	XXX*
SUM	XXX*	XXX*	XXX*
Share of non-profitable activities revenues	60,6	66,3	66,9

The building owner, Municipality of Ljubljana, provides Divja Misel with sufficient and stable (5-year contract) funds for management, which have been increased with the last contract, based on good cooperation and great results. Also, additional responsibilities are covered with the new contract, which are not related to the activities of Vodnik Homestead (management of the UNESCO City of Literature office and programs).

The public funding for management does not include the running costs (cleaning, electricity, ...), which need to be covered by the manager from their profitable activities.

The public funds for programme also need to be acquired separately, by participation of the manager on different public tenders for specific projects. In 2020, Divja Misel has, for the first time, acquired a 3-year programme funding from the Municipality of

* In agreement with the pilot manager, the exact data on financing have been withdrawn from the published version.

Ljubljana. Besides that, their programme activities have been supported also by the Slovenian book agency (based on contracts for multiple years as well).

Besides the activities, related to the UNESCO City of Literature, Library under the treetops presents an important income-generating activity (not directly connected with the activities of the Homestead) of Divja Misel as well. This activity is very important for branding and continuity. It is co-funded by the Slovenian book agency and different local funds. For Ljubljana, the funds for 12 locations of the library were acquired from the Ljubljana Tourism, Municipality of Ljubljana, U.S. Embassy in Slovenia and other partner organisations in Ljubljana. Outside of Ljubljana, the co-financing funds are acquired by local partner organisations.

By acquisition of additional programme funds and with its several income-generating activities, Divja Misel has been increasing the share of revenues from profitable activities.

Based on the analysis of financial statements and other documentation it is not possible to clearly separate public funding from private funding. Profitable activities can generate income from private as well as public customers. However, we estimate that more than 20% of Divja Misel funding is acquired from the private sector. The major share of income, generated with their profitable activities, presents the marketing of books and illustrations (XXX* EUR in 2020) and marketing of their own productions (XXX* EUR in 2020). The vast majority of this income, however, present the costs of publishers, authors and performers.

Funds, acquired from donations, are negligible, and so far, no special efforts have been put into activities for increasing them. Divja Misel also has no sponsors. Current legislation in Slovenia does not specifically stimulate private funding of cultural activities. Alternative financing models, such as for example crowdfunding, have not been exploited so far, either.

Divja Misel wants to increase the share of funds obtained from private sources to finance the Homestead's programs for different age groups. They are particularly interested in more stable, long-term partnerships (e.g. sponsorship). Additional resources would enable the development of new, as well as expansion of existing and recognizable program directions (literary programs for children, promotion of the reading culture, programs in the field of illustration ...), and above all, facilitate the program implementation. Despite their ambition, it is quite clear, that given the content of the activities, the public (non-profitable) funding will need to remain the major funding source in the near future as well.

D.T2.3.1 - ANALIZA FINANCIRANJA UPRAVITELJA VODNIKOVE DOMAČIJE ZASEBNEGA ZAVODA DIVJA MISEL

Damjan Kavaš, Nika Murovec

VERSION 1

PP04 - IER

2|2021

1. UVOD

Vodnikova domačija Šiška, hiša branja, pisanja in pripovedovanja, predstavlja pilotni projekt Ljubljanske urbane regije v Srednjeevropskem projektu ForHeritage, v katerem kot slovenska partnerja sodelujeta Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije ter Inštitut za ekonomska raziskovanja.

ForHeritage je kapitalizacijski projekt, ki se osredotoča na pomanjkanje javnega financiranja kulturne dediščine in na odsotnost strateškega načrtovanja pri upravljanju kulturne dediščine z izkoriščanjem obstoječega znanja iz prejšnjih projektov. Tako je glavni cilj projekta združiti že razvita orodja v projektih FORGET HERITAGE, RESTAURA, IFISE in projekta CLIC, jih nadgraditi in implementirati, da bi spodbudili celostni pristop k upravljanju dediščine v različnih fazah načrtovanja, izvajanja in financiranja. Za to pa je potrebno tesno sodelovanje javnega in zasebnega sektorja, ki se ukvarjata z varovanjem in upravljanjem kulturne dediščine in virov. Pričakovani rezultati projekta so boljša zaščita in upravljanje stavb kulturne dediščine v Srednji Evropi, izvedba usposabljanj za javni in zasebni sektor z uporabo orodij za upravljanje in financiranje kulturne dediščine iz štirih predhodno izvedenih EU projektov ter izvedeni načrti upravljanja, poslovni/finančni načrti ob vključevanju javno-zasebnega partnerstva (PPP/PPC).

Rezultati raziskav, zbrani v okviru že omenjenih preteklih projektov, pa tudi različne druge izkušnje, kažejo na dejstvo, da so nezadostna sredstva za prenovo in oživitve glavna ovira za učinkovito upravljanje s kulturno dediščino (npr. ForgetHeritage, Restaura). Finančna udeležba zasebnega sektorja je zelo nizka, inovativnih finančnih instrumentov pa v sektorju kulturne dediščine praktično ni. V skladu s projektno prijavo se bomo v okviru Vodnikove domačije osredotočili na finančni vidik upravljanja zgradb kulturne dediščine.

Analiza obstoječega financiranja predstavlja osnovo za pripravo analize izvedljivosti, v kateri bomo pripravili analizo izvedljivosti različnih novih potencialnih zasebnih (ali javno-zasebnih) finančnih virov, na podlagi katere bo kasneje en nov finančni vir tudi izbran in implementiran.

Ker je zaradi pomanjkanja bilančnih podatkov tehnično težko analizirati obstoječe financiranje dejavnosti, ki se izvajajo samo na Vodnikovi domačiji, smo se odločili za analizo obstoječega financiranja upravitelja Vodnikove domačije zasebnega zavoda Divja Misel. Pri analizi obstoječega financiranja bomo posebno pozornost posvetili zasebnim virom.

Pri analizi obstoječega financiranja upravitelja Vodnikove domačije zasebnega zavoda Divja Misel je potrebno upoštevati naslednje:

- Vsi prihodki, ki jih prejema zavod Divja misel niso povezani z aktivnostmi, ki so se izvajale na Vodnikovi domačiji. Zavod Divja misel opravlja tudi druge projekte, ki

niso povezani z Vodnikovo domačijo, kot je delovanje pisarne in izvajanje programa Mesta literature (ca. 20% vseh prihodkov) in Knjižnica pod krošnjami (ca. 7 % vseh prihodkov).

- Pri delovanju zavodov je bolj kot delitev na javne in zasebne vire pomembna delitev na nepridobitno in pridobitno dejavnost, kar je razvidno tudi iz izkaza poslovnega izida. Plačniki pridobitne dejavnosti so tako javni kot zasebni.

Analiza je bila pripravljena na podlagi podatkov, ki jih je zagotovil upravljalca. Ker osnovni računovodski izkazi za leto 2020 še niso bili razpoložljivi, smo pregledali bilance stanja ter izkaze uspeha od leta 2017 do leta 2019. Podatke smo črpali tudi iz letnih poročil o upravljanju Vodnikove domačije (2019 in 2020), letnega poslovnega poročila (2020), številne druge dokumentacije (pogodbe, razpisi ...) ter dveh intervjujev z upravljalcem.

2. OSNOVNI PODATKI O VODNIKOVIM DOMAČIJI

Lokacija

Vodnikova domačija se nahaja nedaleč stran (približno 2km) od centra Ljubljane na naslovu Vodnikova cesta 65. Glavna železniška in avtobusna postaja sta prav tako sorazmerno blizu (2,5 km). Lokacija je enostavno dostopna s kolesom, v bližini pa je tudi postajališče mestnega avtobusa. V bližini je narava, pa tudi priljubljeni Kino Šiška - center urbane kulture. V soseščini se nahaja tudi osnovna šola, nasproti ceste pa je bolnica P. Držaja. V sosednji stavbi je gostilna Pri Vodniku, ki je prav tako zgodovinsko povezana z Vodnikom, in nudi tudi prenočišča.

Kljub bližini centra, je ta sorazmerno daleč v percepciji meščanov, ki so v Ljubljani navajeni kratkih razdalj, tako da lokacija sama po sebi ni zelo obiskana. Gre za pretežno stanovanjsko območje, obstajajo pa določena prizadevanja, da bi ta del mesta (Spodnja Šiška) razvili v kulturno četrt. Del teh prizadevanj je tudi vzpostavitev Galerijske četrti Šiška, v katero je vključena tudi Vodnikova domačija s svojo galerijo.

Objekt

Vodnikova domačija obsega hišo (glavna stavba), gospodarsko poslopje, pritlično stavbo, vrtni paviljon in kamnito mizo z lipo in skupino kostanjev. Lastnik Vodnikove domačije je Mestna občina Ljubljana. Objekt je registriran kot kulturna dediščina (kulturni spomenik lokalnega pomena).

Vodnikova domačija je bila zgrajena v 17. stoletju ter predelana v 19. stoletju. Bila je dom Valentina Vodnika in v lastni družine Vodnik je ostala do leta 1894. Leta 1960 je bil objekt nacionaliziran, leta 1979 pa je domačijo odkupila občina in jo obnovila. Med leti 1984 in 2008 je v njej delovala knjižnica, po čemer se večina ljudi stavbe spominja še danes. Vse od obnove dalje je tu delovala tudi glasbena šola.

Vodnikova domačija je bila že od nekdaj prizorišče občasnih kulturnih dogodkov, ki so bili sicer bolj lokalnega pomena, kot na primer manjše razstave, plesi, koncerti glasbene šole ... Kljub temu pa v preteklosti Domačija nikoli ni uspela privabiti mlajše publike ali ponuditi programa, prilagojenega otrokom. Na domačiji je urejena spominska soba Valentina Vodnika, v pritlični stavbi pa galerija. Tudi zunanji prostor je preko leta izkoriščen za številne dogodke - od pogovorov in delavnic do koncertov in predstav.

V letu 2022 je predvidena celovita prenova objekta.

3.PREGLED GLAVNIH AKTIVNOSTI UPRAVITELJA VODNIKOVE DOMAČIJE ZASEBNEGA ZAVODA DIVJA MISEL

Kakor je bilo napisano v uvodu, vse aktivnosti, ki jih izvaja zasebni zavod Divja misel niso vezane na upravljanje Vodnikove domačije. Tako zavod Divja misel opravlja tudi druge projekte, kot je delovanje pisarne in programe Mesta literature in Knjižnica pod krošnjami.

Za upravljanje Vodnikove domačije je bil preko razpisa MOL izbrana Divja Misel - zasebni zavod, ki se ukvarja s snovanjem in izvajanjem programov, ki v literaturo uspešno vabijo različne publike. Zavod Divja misel snuje in izvaja projekte s področja literature in širjenja bralne kulture. Leta 2013 so s strani Ministrstva za kulturo pridobili status zavoda v javnem interesu na področju kulture. Od leta 2015 upravljajo Vodnikovo domačijo, od 2017 v okviru domačije tudi pisarno Ljubljane, Unescovega mesta literature. Njihova zgodba se je pričela pred več kot 15 leti z organizacijo branja pod drevesi - Knjižnico pod krošnjami. Na podlagi osebnih spominov starejših prebivalk in prebivalcev Ljubljane so v sodelovanju z Mestnim muzejem leta ustvarjali projekt Moje ulice.

Divja misel je Vodnikovo domačijo v nekaj letih uspešno spremenila v prepoznavno in dogajanja polno hišo branja, pisanja in pripovedovanja. S podporo projekta Forget Heritage (program Srednja Evropa) je bila v hiši odprta Soba za pisanje, prostor so-dela, ki vsem pišočim (pesnikom, pisateljem, prevajalcem, novinarjem) nudi opremljen prostor za pisanje ter tudi številne delavnice, povezane s pisanjem. V okviru programskega upravljanja z domačijo Divja misel skrbi tudi za promocijo življenja in dela Valentina Vodnika.

Divja misel je tudi iniciator uspešnega in prepoznavnega projekta Knjižnica pod krošnjami, ki že 16 let na različnih lokacijah po Sloveniji in tudi izven nje, v sodelovanju z založbami, partnerji in podporniki, zagotavlja brezplačno branje, listanje po knjigah in sprostitev. Ena od stalnih lokacij Knjižnice pod krošnjami je tudi na Vodnikovi domačiji. Divja misel tudi sicer sodeluje s številnimi akterji iz različnih področij, povezanih s knjigo ter z njimi soustvarja svoj bogat program, ki je prepoznan po kakovosti. Z njim

skušajo na kreativen način dvigniti zgodovinsko vrednost stavbe ter knjigo povezati tudi z drugimi področji umetnosti ter tako privabiti različne ciljne skupine - od otrok in lokalne skupnosti do strokovne javnosti.

Poleg tega Divja misel sodeluje tudi z nekaterimi drugimi akterji, ki prostor občasno uporabijo za svoje dogodke. Že leta na Vodnikovi domačiji deluje zasebna glasbena šola. Otroci pred in po pouku tu radi berejo, prav tako njihovi starši in skrbniki, s čimer se ustvarja sinergija.

Običajno je Vodnikova domačija odprta večino dneva in je na njej dobrodošel vsak, razmere v letu 2020 pa so seveda od tega bistveno odstopale. Upravljanje Vodnikove domačije je kljub temu potekalo relativno mirno. Domačija je vse leto živela, delno na spletu, kjer so pripravljali številne programe prav za vse starostne skupine, delno ob odprtju predvsem na zunanjem odru Vodnikove domačije, ki so ga delili s številnimi založniki in ustvarjalci. Zunanje prizorišče se je v času ukrepov, povezanih z zaježitvijo virusa, izkazalo za izjemno pomembno in v tem smislu je tudi omogočilo nemoteno izvedbo številnih odlično obiskanih prireditev.

V letu 2020 je bilo skupinskih obiskov in obiskov šol izjemno malo, pripravili pa so kolesarska vodstva po Vodnikovi Ljubljani z dr. Lukom Vidmarjem, verjetno največjim strokovnjakom za Vodnika pri nas ter zemljevid za odkrivanje Vodnikove Ljubljane za osnovnošolske otroke.

Nadaljevali so delo na področju razvijanja programov za širjenja bralne kulture za otroke in mladino. Ob prvi karanteni so hitro pričeli s pripravo spletnih vsebin, pri čemer so bili pri oblikovanju programov za družine in šolske skupine v veliki prednosti, saj že sicer ti programi nastajajo s pomočjo animacije, pripovedovanja in glasbe, kar so enostavno prenesli tudi na splet. Na ta način so dosegli številno publiko, ki njihovih programom za otroke morda prej ni poznala.

Nedeljski program za otroke, ki ga prirejajo pod skupnim naslovom Nedelce se je v letu 2020 izvajal v spremenjeni obliki. Redni otroški program poteka ob nedeljah, sicer pa potekajo vsak teden tudi redni literarni dogodki, na katerih včasih sami, včasih v soorganizaciji s številnimi založniki in partnerji predstavljajo dobre, sveže, aktualne knjige. Ob tem organizirajo tudi številne delavnice in izobraževanja. Ob vzpostavitvi karantene so pričeli organizirati dogodke na daljavo, poleti pa je na vrtu domačije za 3 mesecih zaživel letni oder, kjer so ob upoštevanju sem priporočil NIJZ organizirali številne lepo obiskane in toplo sprejete dogodke.

V 2020 je bila soba za pisanje dobršen del zaprta, programe s področja pisanja pa so delno uspešno izvajali na spletu in poleti prav tako zunaj, na vrtu domačije.

Pomemben programski del domačije predstavlja tudi galerija domačije, ki se z razstavami in dogodki posveča področju ilustracije. Meseca marca 2020 je Galerija Vodnikove domačije prva v Sloveniji organizirala razstave v virtualnem 3D prostoru in v

času omejenih možnosti razstavljanja, aktivno iskala in raziskovala možnosti razstavljanja umetniških del. Nekaj razstav je bilo vseeno odprtih tudi v realnem prostoru. Decembrski Sejem ilustracije, ki je eden pomembnejših dogodkov na področju ilustracije, tako v promocijskem kot prodajnem smislu, so v 2020 prav tako izvedli na spletu, in sicer v obliki začasne spletne trgovine. Sejem je presegel vsa pričakovanja. Ob tem so konec leta v sodelovanju s strokovnimi partnerji, ki delujejo na polju ilustracije pri nas, zasnovali Center za ilustracijo, ki bo v 2021 postal vozlišče različnih področij ilustracije in njenih ustvarjalcev, ki jih bodo prvič na enem mestu predstavljali domači in tuji javnosti. To bo pomembno tudi v času, ko bo Slovenija častna gostja na sejmu otroške literature v Bologni.

V letu 2020 so na Vodnikovi domačiji skupaj s številnimi partnerji organizirali 254 dogodkov, ki jih je v živo obiskalo več kot 6.000 obiskovalcev, preko spleta pa spremljalo 96.000 gledalcev:

- Literarne prireditve za odrasle: skupno 79 dogodkov.
- Promocija življenja in dela Valentina Vodnika: Skupno 54 dogodkov.
- Glasba: skupno 12 koncertov.
- Galerija: skupno 10 razstav, 26 spremljevalnih dogodkov.
- Otroške prireditve (Nedelce, Pravljični studio): 65 dogodkov.
- Izobraževanje: 8 delavnic.

4. ANALIZA FINANCIRANJA UPRAVITELJA VODNIKOVE DOMAČIJE ZASEBNEGA ZAVODA DIVJA MISEL

Nepridobitne organizacije - pravne osebe zasebnega prava morajo po Zakonu o računovodstvu letna poročila za preteklo koledarsko leto predložiti AJPES do konca februarja. V primeru upravljalca Vodnikove domačije moramo upoštevati tudi pravno-organizacijsko obliko (zasebni zavod). Zavod je pravna oseba javnega ali zasebnega prava, ustanovljena za opravljanje nepridobitne dejavnosti. Gre za obliko, ki nekoliko spominja na d.o.o. in d.n.o., vendar pri zavodu najdemo kar nekaj specifik: ni predvidenega ustanovnega kapitala, na nek način zavod spominja na društvo¹. Nekaj posebnosti, povezanih z nepridobitnim namenom ustanovitve, je pri davku od dohodkov pravnih oseb (DDPO). Zavod ne plača DDPO, če je ustanovljen za opravljanje nepridobitne dejavnosti ter dejansko posluje skladno z namenom ustanovitve in delovanja. Ne glede na to določbo pa zavod plača DDPO iz opravljanja pridobitne dejavnosti. V obračunu DDPO je torej treba celotno dejavnost zavoda razdeliti na nepridobitno in pridobitno dejavnost, pri čemer se DDPO plača izključno od opravljanja

¹ <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/katero-obliko-podjetja-izbrati/zavod>.

pridobitne dejavnosti. Načeloma se kot pridobitna šteje vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu z namenom pridobivanja dobička, ali pa zavod z njo konkurira na trgu drugim osebam, ki opravljajo pridobitno dejavnost.

Za dohodke iz opravljanja nepridobitne dejavnosti zavezancev, ki se izvemajo iz davčne osnove po 27. členu ZDDPO-2, se štejejo zlasti:

- donacije, pri čemer je donacija brezpogojno plačilo oziroma prispevek v denarju ali naravi oziroma so donacije zneski ali stvari, ki jih dobiva zavezanec iz 9. člena ZDDPO-2 od fizičnih in pravnih oseb brez obveznosti vračila in se ne nanašajo na plačila za proizvode ali storitve, katerih kupci so te osebe;
- članarine, če gre za članarine, ki dejansko pomenijo obvezni denarni prispevek članov zavezancu in za katere iz ene ali več okoliščin izhaja, da so po vsebini članarine, primeroma, da v celoti ali deloma ne predstavljajo plačila za določene proizvode, blago, storitve ali plačila za ugodnosti, ki jih ta zavezanec nudi članom ali njihovim povezanim osebam;
- volila in dediščine;
- prihodki iz davkov in dajatev ter prispevkov, ki so plačani neposredno Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
- obresti za sredstva na podračunih, ki so vključeni v sistem enotnega zakladniškega računa (EZR) države oziroma občin in obresti za vloge, naložene v okviru sistema enotnega zakladniškega računa (EZR) države oziroma občin;
- sredstva za izvajanje javne službe iz javnofinančnih virov;
- namenska javna sredstva.

V analizi financiranja smo pregledali dva osnovna računovodska izkaza²:

1. Bilanca stanja (za leta 2017, 2018 in 2019)
2. Izkaz poslovnega izida (za leta 2017, 2018 in 2019)

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, ki izkazuje premoženjsko-finančno stanje podjetja na ustrezno razčlenjen način, ki ga za zunanje poročanje določa slovenski računovodski standard 24 (SRS, 2016). Prikazane so postavke sredstev in obveznosti do virov sredstev na določen presečni dan oziroma na zadnji dan obračunskega obdobja. Leva stran bilance - sredstva (aktiva) prikazuje, katere vrste sredstev ima podjetje, s katerimi skuša ustvariti kar največ prihodkov. Desna stran bilance - obveznosti do virov sredstev (pasiva) pa prikazuje, kako je podjetje financiralo sredstva, izkazana v aktivni. Znesek sredstev in obveznosti do virov sredstev mora biti vedno enak, saj ima vsak evro sredstev svoj vir. Bilanca stanja je tako vedno uravnotežena. Iz bilance stanja Divja misel je razvidno, da je zavod

² Izkazi za leto 2020 še niso razpoložljivi.

upravljalec Vodnikove domačije, kar je razvidno iz nizke vrednosti postavke A. Dolgoročna sredstva. Med postavko Sredstva prevladujejo B. Kratkoročna sredstva, kjer največji delež predstavljajo denarna sredstva.

Za analizo financiranja je v našem primeru pomembnejša analiza izkaza poslovnega izida. Izkaz poslovnega izida izkazuje prihodke, odhodke in stroške ter poslovni izid. Splošna praksa je členitev prihodkov in odhodkov na tiste, ki so povezani z rednim, torej s poslovnim delovanjem, in tiste, ki nastajajo pri finančnem poslovanju podjetja. Prihodki so povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanj sredstev (na primer denarja ali terjatev zaradi prodaje) ali zmanjšanj dolgov (na primer zmanjšanje obveznosti, rezervacij). Prihodke členimo na poslovne prihodke, ki praviloma nastanejo s prodajo izdelkov ali storitev, finančne prihodke, ki nastanejo z donosi (ne)finančnih naložb, in druge prihodke. Prihodki prek poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala. Nasprotno od prihodkov so odhodki zmanjšanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki zmanjšanj sredstev (na primer povečanje popravka vrednosti, ki vpliva na zmanjšanje sedanje vrednosti postavke sredstev) ali povečanj obveznosti (na primer povečanje obveznosti do dobaviteljev), prav tako jih členimo na poslovne, finančne in druge odhodke.

Postavka		2019	2018	2017
	POSLOVNI PRIHODKI OD OPRAVLJANJA DEJAVNOSTI NEGOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB (502+503+504-505)	XXX*	XXX*	XXX*
1.	Prihodki iz sredstev javnih financ	XXX*	XXX*	XXX*
2.	Drugi prihodki od opravljanja dejavnosti negospodarskih javnih služb	XXX*	XXX*	XXX*
3.	Povečanje vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	XXX*	XXX*	XXX*
4.	Zmanjšanje vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	XXX*	XXX*	XXX*

* * Za namen javne objave smo v skladu z dogovorom nekatere številke prikriji.

B.	POSLOVNI PRIHODKI OD OPRAVLJANJA LASTNE DEJAVNOSTI (507+508-509)	XXX*	XXX*	XXX*
1.	Poslovni prihodki od opravljanja lastne dejavnosti	XXX*	XXX*	XXX*
2.	Povečanje vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	XXX*	XXX*	XXX*
3.	Zmanjšanje vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	XXX*	XXX*	XXX*
	Skupaj	XXX*	XXX*	XXX*
	Delež nepridobitna dejavnost	60,6	66,3	66,9

Iz izkaza poslovnega izida za zasebni zavod Divja misel je razvidno, da je leta 2018 dve tretjini prihodkov izhajalo iz nepridobitne dejavnosti (Prihodki iz sredstev javnih financ), medtem ko je bil ta delež leta 2019 le še 60 odstotkov. To kaže, da se je okrepila pridobitna dejavnost zavoda.

JAVNA SREDSTVA:

Upravljanje:

Zavod Divja misel upravlja Vodnikovo domačijo od leta 2015 in sicer na podlagi rezultatov javnega razpisa Mestne občine Ljubljana za upravljanje iz leta 2015. Okvirna celotna vrednost za izvedbo programskega upravljanja v obdobju od 1. 5. 2015 do 30. 4. 2020 v sklopu ciljnega razpisa je bila XXX* EUR. V skladu s ciljnimi razpisom so bila izbranemu programskemu upravitelju za sofinanciranje programskega upravljanja v letnem obdobju od 1. 5. 2015 do 31. 12. 2015 zagotovljena sredstva v okvirni višini do XXX* EUR.

V letu 2019 je bil pripravljen nov javni razpis s strani Mestne občine Ljubljana. Celotna vrednost za izvedbo programskega upravljanja v obdobju od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2024 v sklopu tega ciljnega razpisa znaša največ XXX* EUR. Izbranemu programskemu upravitelju so bila za sofinanciranje programskega upravljanja v letu 2020 zagotovljena sredstva v višini XXX* EUR. Sredstva, ki jih MOL namenja za upravljanje Vodnikove domačije v obdobju 2020-2024 zagotavlja upravljalcu

* Za namen javne objave smo v skladu z dogovorom nekatere številke prikriili.

potrebno stabilnost in stalno ekipo ožjih sodelavcev. Od leta 2017 na Vodnikovi domačiji deluje tudi Pisarna Unescovega mesta literature. Po pogodbi so s strani MOL za delovanje pisarne skupaj s sredstvi za upravljanje Vodnikove domačije leta 2020 prejeli, kot že omenjeno zgoraj, XXX*. Od tega so XXX* EUR porabili za delovanje pisarne in programe Mesta literature, ki ni povezano z aktivnostmi na Vodnikovi domačiji.

Tekoči stroški: Stroške rednega vzdrževanja in obratovalne stroške plačuje programski upravitelj (Divja misel) iz pridobitne dejavnosti.

Programska sredstva:

Na zavodu Divja misel so leta 2020 preko različnih razpisov pridobili tudi programska sredstva, ki omogočajo izvedbo programov in sicer so s strani MOL prvič pridobili tudi programska sredstva za izvedbo programa. Tako so za programe na področjih literatura za odrasle in otroke, glasba, vizualne umetnosti, kulturno-umetnostna vzgoja prejeli XXX* EUR programskih sredstev. Ob tem je programske aktivnosti Vodnikove domačije v višini XXX* EUR podprla tudi Javna agencija za knjigo RS (literarne prireditve, mednarodno sodelovanje, izvedba programa).

Infrastruktura:

V letu 2020 ni bilo investicij v infrastrukturo. V letu 2022 je predvidena celovita prenova objekta.

Ostali projekti:

- Upravljanje pisarne mesta Ljubljana, Unescovega mesta literature. Leta 2020 je Divja misel za delovanje pisarne in izvajanje programa Mesta literature porabila XXX* EUR. Aktivnosti niso neposredno povezane s programom Vodnikove domačije (ločena ekipa, ločena vsebina, ločeno računovodstvo).
- Knjižnica pod krošnjami. V sodelovanju z založbami, partnerji in podporniki izvajalci zagotavljajo brezplačno branje, listanje in uživanje pod drevesi. Prihodki leta 2020 so znašali XXX* EUR.

Zavod Divja misel upravlja pisarno Mesta literature in izvaja program, ki promovira bralno kulturo in povezuje deležnike na področju literature v Ljubljani. Leta 2015 je Ljubljana pridobila stalni naziv Unescovega mesta literature, ki združuje mesta, v katerih ima literatura posebno vlogo. S tem se je Ljubljana pridružila hitro rastoči mednarodni mreži mest literature, ki jih je trenutno že 39, in se zavezala k

* Za namen javne objave smo v skladu z dogovorom nekatere številke prikriili.

spodbujanju trajnostnega razvoja literature in bralne kulture. Unescova kreativna mesta zajemajo sedem kreativnih področij, med katerimi je tudi literatura³.

Knjižnica pod krošnjami je na nacionalni ravni sofinancirana s strani Javne agencije za knjigo (XXX* EUR v letu 2019). Lokalna sredstva (v Ljubljani jih pridobiva zavod Divja misel, v ostalih krajih pa partnerske organizacije) omogočajo delovanje projekta na različnih lokacijah. 12 enot v Ljubljani so letos sofinancirali Turizem Ljubljana MOL-Oddelek za kulturo, Veleposlaništvo ZDA v Sloveniji ter partnerske organizacije.

SREDSTVA ZASEBNEGA SEKTORJA:

Pri delovanju zavodov je bolj kot delitev na javne in zasebne vire pomembna delitev na nepridobitno in pridobitno dejavnost, kar je razvidno tudi iz izkaza poslovnega izida. Plačniki pridobitne dejavnosti so tako javni kot zasebni. Zato v nadaljevanju navajamo prihodke in aktivnosti, ki jih je zavod Divja misel pridobila iz pridobitne dejavnosti. Zasebni viri so posebej izpostavljeni.

Upravljalca zavod Divja misel je v letu 2020 pridobil naslednja sredstva:

- Sredstva od oddaje prostorov domačije izhajajo predvsem iz najemnine, ki jo za uporabo prostorov plačuje glasbena šola. Skupaj so sredstva znašala XXX* EUR.
- Zasebni sektor aktivnosti Divje misli podpira na področju medijske podpore (brezplačni oglasi v tiskanih medijih in outdoor oglaševanju), kjer pa ne gre za financiranje, temveč za kompenzacije v višini ca. XXX* EUR.
- Sredstva, donirana kot del dohodnine so v letu 2020 znašala XXX* EUR.
- Zavod Divja misel del sredstev pridobi tudi s trženjem lastnih storitev in blaga:
 - Prodaja ilustracij in knjig, pri čemer gre za izrazito podporo ustvarjalcem. Pri prodaji ilustracij gre največji delež prihodkov samim ilustratorjem, pri knjigah založnikom, Sredstva od prodaje blaga (knjige in ilustracije) so leta 2020 znašala XXX* EUR. Po plačilu avtorjem in založnikom je zavodu ostalo XXX* EUR, ki so jih vložili v produkcijo razstavnega programa s področja ilustracije. Kupci so zasebni uporabniki.
 - Trženje lastnih produkcij. Prihodki od prodaje storitev (gostovanje produkcij zavoda v drugih kulturnih domovih, trženje projekta Knjižnica pod krošnjami, trženje drugih storitev) so v letu 2020 znašali XXX* EUR. Plačniki so večinoma javni zavodi, v preteklosti (obdobje pred pandemijo covid-19) tudi podjetja.

³ <https://www.mestoliterature.si>.

* Za namen javne objave smo v skladu z dogovorom nekatere številke prikriili.

5. SODELOVANJE Z ZASEBNIM SEKTORJEM

Kot je razvidno iz prejšnjega poglavja, Divja misel več kot 20 % sredstev pridobi iz zasebnega sektorja. Glede na to, da je stavba v lasti MOL, ki v celoti prispeva tudi sredstva za njeno upravljanje, Divja Misel potrebuje dodatna zasebna sredstva predvsem za financiranje razvoja in izvedbo programskih aktivnosti.

Zavod ima zaradi svojega raznolikega programa precej raznovrstnih izkušenj s sodelovanjem z zasebnim sektorjem. Pri zasebnih virih izstopa predvsem prodaja ilustracij in knjig. Sredstva, ki izhajajo iz donacij posameznikov, so zanemarljiva. Do sedaj so ta sredstva izhajala zgolj iz deleža dohodnine, ki ga posamezniki lahko namenijo izbranim upravičenim organizacijam, med katerimi je tudi Divja misel, nekaj je bilo tudi kompenzacij.

Do sedaj pri zavodu Divja misel niso usmerjali nobenih posebnih aktivnosti v nagovarjanje posameznikov, da jim namenijo delež dohodnine ali nagovarjanje posameznikov k mecenstvu (donacije) ter sponzorstvu. V Sloveniji trenutna ureditev ne spodbuja donacij v kulturi, kamor sodi tudi mecenstvo, saj so davčne olajšave skoraj zanemarljive, medtem ko so sponzorska sredstva obdavčena z DDV, saj gre za opravljanje storitev. Organizacija, ki prejme sponzorska sredstva, izda račun za opravljene storitve promocije z obračunanim 22 - odstotnim DDV. Na zavodu Divja misel nimajo izkušenj z donacijami ali sponzorstvi večjih vrednosti, ki bi izhajala iz trajnejšega partnerstva. V zadnjih letih se vedno več večjih potencialnih sponzorjev odloča za letne razpise za sponzorska sredstva. Pri prijavi na takšne razpise so prosilci omejeni s standardiziranimi obrazci, ki puščajo zelo malo prostora za obrazložitve o dejavnosti prosilca ali predlogu sodelovanja in so predvsem usmerjeni v zbiranje podatkov o oglasnemu prostoru, ki ga prosilci v zameno lahko ponudijo.

Zavod Divja misel tudi nima izkušenj z ostalimi alternativnimi modeli financiranja, kot je množično financiranje (crowdfunding).

6. SODELOVANJE Z ZASEBNIM SEKTORJEM - NAČRTI ZA PRIHODNOST

Divja Misel si želi povečati delež sredstev, pridobljenih iz zasebnih virov, za financiranje programov za različne starostne skupine na Vodnikovi domačiji. Pri tem jih posebej zanimajo stabilnejša, dolgoročna partnerska sodelovanja (npr. sponzorstvo). Dodatna sredstva bi jim omogočila razvoj in razmah izoblikovanih in prepoznavnih programskih smeri (literarni programi za otroke/ področje ilustracije/ promocija bralne kulture ...), predvsem bi omogočala lažjo izvedbo programov.

Ker se v preteklosti temu področju niso posvečali, bi si želeli najprej raziskati kakšne so možnosti financiranja, s katerim lahko zasebni sektor v Sloveniji podpira delovanje stavb kulturne dediščine in širše področja kulture. Zanima jih, kakšen je odnos zasebnega sektorja do tovrstnih vlaganj in kakšna so njihova pričakovanja na eni strani, ter na drugi strani kakšne so izkušnje upravljalcev stavb kulturne dediščine in organizacij s področja kulture s partnerstvi z zasebnim sektorjem.

Razpravo o financiranju javnih programov s področja kulture s strani zasebnega sektorja bi želeli odpreti tudi v širši javnosti ter to debato istočasno podpreti tudi s svojim programom.

7. ZAKLJUČEK

Vodnikovo domačijo Šiška, hišo branja, pisanja in pripovedovanja, upravlja neprofitni zasebni zavod Divja Misel. Poleg upravljanja in oblikovanja programa na Vodnikovi domačiji, Divja misel vodi tudi pisarno Ljubljane kot Unescovega mesta literature ter Knjižnico pod krošnjami.

Stavba kulturne dediščine je v lasti MOL, ki upravitelju zagotavlja tudi zadostna in stabilna (5-letna pogodba) sredstva za upravljanje. S pridobitvijo dodatnih programskih sredstev in s prodajo blaga in storitev je zavod Divja misel povečal delež prihodkov iz pridobitne dejavnosti. Iz izkaza poslovnega izida za zasebni zavod Divja misel je razvidno, da je leta 2018 dve tretjini prihodkov izhajalo iz nepridobitne dejavnosti (Prihodki iz sredstev javnih financ), medtem ko je bil ta delež leta 2019 le še 60 odstotkov. To kaže, da se je okrepila pridobitna dejavnost zavoda.

V prihodnosti želi zavod Divja misel okrepiti sodelovanje z zasebnim sektorjem, čeprav bo glede na vsebino dejavnosti, ki jih zavod izvaja, tudi v prihodnosti potrebna prevlada javnih (nepridobitnih) sredstev.

V nadaljevanju projekta bomo zato s študijo izvedljivosti preverili primernost različnih možnosti za dodatno zasebno financiranje programov Vodnikove domačije, izbrano možnost pa aplicirali tudi v praksi in tako skušali pridobiti dodatna sredstva.

V naslednji fazi projekta pa bodo potekale povezane aktivnosti, ki bodo širše od same Vodnikove domačije - opravljena bo analiza stanja financiranja kulturne dediščine v LUR ter pripravljen predlog vzdržnejšega modela financiranja kulturne dediščine v sodelovanju z zasebnim sektorjem.